

Schrammen in haar hoofd - Scratches in her head

Mijn moeder had Alzheimer. Ik geraakte gefascineerd door haar kleine wereld, en vooral haar gevecht via het schrijven van honderden briefjes, geheugensteuntjes. We doen dat allemaal: om een orde te scheppen, ruimte vrij te maken in onze geest. Wanneer dan de hersenen de greep verliezen, worden de briefjes de greep. Mijn moeder hield ze bijgevolg vanaf een bepaald ogenblik allemaal bij. Het moet uit een enorme angst geweest zijn de zin van haar (dagelijkse) bestaan te verliezen. Een gevecht tegen haar wegdeemstering, haar vergankelijkheid en vergeefsheid. Deze briefjes, verwezen in oorsprong naar allerhande dagelijkse handelingen, maar werden een handeling op zich: door ze dagelijks te bekijken, te ordenen volgens een steeds wisselende en ingebeelde ordening werden ze dé handeling die haar recht hield en eigenwaarde bezorgde. Door hun schijnbaar nutteloos geworden karakter kregen zij de schoonheid van de belangeloze kunstuiting, waarbij het belang van de handeling de uiting zelf is, cfr. Outsiderkunst, maar ook het obsessieel dagelijks schilderen van de datum door On Kawara.

De briefjes zélf hebben natuurlijk nog betekenissen: ze zijn zoals bij het neerschrijven in een brief de concretisering van de gedachte. En in hun schriftuur zijn ze als een grafisch teken en een geschilderd beeld: het materialiseren van een inhoud. In hun uiterlijk, door de krabbels en doorhalingen, lijken ze soms op tekeningen van Cy Twombly. De doorhalingen en het veelvuldig en uiteindelijk soms uitsluitend gebruiken van pijlen waren er niet toevallig, ze hadden een betekenis: weglaten, veranderen, verbeteren, aanduiden, verduidelijken, ordenen... Pijlen zijn een sterk teken. Hier zijn ze vooral als een aanduiding van belang en nadruk uit te leggen. Aan hun eventuele psychologische en semiotische betekenis zoals bv. hun mannelijk gekleurd signaal, wil ik niet meer aandacht besteden dan dat het aanwezig is. Bovenal echter spreekt hun gevoelswaarde, versterkt door het feit dat ze steeds naar boven wijzen, en wil ik de invulling daarvan aan de toeschouwer overlaten

Een aantal van deze briefjes werden geprojecteerd en verankerd in was. In de transparante waslaag zijn grafismen aangebracht, die 'naakte' leesbaarheid van de tekst versluieren en de kijker dus enigszins op afstand houden.

De Grieken beschouwden het geheugen als een wasplaat: in lagen.

De datums waren de laatste ijkpunten voor mijn moeder. En de laatste veruitwendigingen van haar geest in haar briefjes. In de ophanging van de drie groepen van wassen plaatjes met de voorstelling van de briefjes zit een chronologie, maar daardoor ook een evolutie. De omsloten rechthoek in de eerste groep van de wassen platen zijn als een venster of een tunnel. Ze hebben een beklemmende, benauwende sfeer. De krassen in de laatste waslaag van de tweede groep brengen het oppervlak meer onder de aandacht. De sluier, het gordijn, de verminderde leesbaarheid, maar ook mijn tussenkomst, commentaar, verstoring. In relatie met de krabbels en doorhalingen in de briefjes. Verwarring, pijn. In de laatste groep komt het witte vlak op de voorgrond. In hun eenvoud wordt vrede genomen met het weinige, de datum, de pijlen. Het einde, de dood?

Bie Michels